

12.8.2002

2709/2/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

TUOMARIN TULISI ILMOITTA A KUULUMISEST AAN VAPAAMUURARIJÄRJESTÖÖN TAI MUUHUN VASTAAVAAN AATTEELLISEEN YHDISTYKSEEN

1

ASIAN VIREILLETULO

Eduskunnan oikeusasiamies Lauri Lehtimaja käsitteli tuomareiden vapaamuurarijäsenyyksiä mm. vuonna 1996 antamassaan päätöksessä (Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1996, s. 80 - 87). Oikeusasiamies totesi, että vapaamuuraritoiminta on Suomessa yksityistä yhdistystoimintaa. Perustuslain mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus, johon sisältyy muun muassa oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua niiden toimintaan. Tämä oikeus kuuluu myös tuomareille.

Toisaalta tuomarinviran asianmukaisen hoidon kannalta ei suinkaan ole merkityksetöntä, minkälaisia sidonnaisuuksia tuomarilla yhdistymisvapauden puitteissa on. Viimeaikaista kehitystä heijastaa se, että 1.3.2000 voimaan tulleen tuomareiden nimittämistä koskevan lain (205/2000) mukaan tuomarin on ilmoitettava, paitsi laissa nimenomaisesti mainituista seikoista, myös *muista* sellaisista sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa viran tehtäviä.

Oikeusasiamies Lehtimajan mielestä oli oikeudellisesti tulkinnanvaraista, voiko jäsenyys esimerkiksi vapaamuurarijärjestössä tai jossakin muussa vastaavassa aatteellisessa yhdistyksessä olla sellainen sidonnaisuus, josta tuomarin virkaan nimitettäväksi esitettävän tai virkaan nimitetyn olisi lain mukaan syytä ilmoittaa. Lehtimaja otti 30.11.2000 asian käsiteltäväksi omana aloitteena.

2

SELVITYS

Oikeusasiamies pyysi 14.12.2000 oikeusministeriöltä, jolle tuomareiden sidonnaisuusselvitykset annetaan, selvitystä siitä, ovatko tuomarit antamissaan sidonnaisuusselvityksissä ilmoittaneet myös jäsenyyksiään ja luottamustehtäviään edellä tarkoitetuissa "ristiriitaista keskustelua herättävissä" aatteellisissa yhdistyksissä.

Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto antoi 27.2.2001 tänne selvityksen ja lausunnon. Sen mukaan oikeusministeriö ei ole antanut tuomareille muita ohjeita sidonnaisuuksien ilmoittamisesta kuin mitä on todettu valtiovarainministeriössä laaditussa lomakkeessa (valtion ylimpiä virkamiehiä koskeva ilmoitus sidonnaisuuksista) ja siihen liittyvässä muistiossa.

Ministeriön selvityksen mukaan tuomareilla on varsin runsaasti luottamustehtäviä erilaisissa yhdistyksissä ja urheiluseuroissa, mutta vain yksi tuomari on ilmoittanut toimivansa vapaamuurareissa.

Oikeusministeriön mukaan tuomarit eivät ole yleensä ilmoittaneet jäsenyyksistään yhdistyksissä, ellei jäsenyyteen liity toimimista yhdistyksen hallintoelimissä. Tämänhetkisen käytännön mukaan asianomaisen itsensä harkinnan varaan jää, ilmoittaako hän kuulumisestaan esimerkiksi "ristiriitaista keskustelua herättäviin" aatteellisiin yhdistyksiin.

Suomen suurloosi ja Suomen suurloosi ry on antanut tänne 3.5.2002 ja 14.5.2002 tietoja yhdistyksen säännöistä. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea ja edistää aatteellisesti suomalaista vapaamuuraritoimintaa. Suurloosin suurkirjuri on lisäksi puhelimitse toukokuussa 2002 ilmoittanut tämän asian esittelijälle käsityksensä, ettei tuomarin harkinnan mukaan vapaamuurariuden ilmoittamiselle sidonnaisuusselvityksessä olisi estettä.

3

KANNANOTTO

Oikeusasiamiehen kanslian nykyisen asijaon mukaan puheena oleva, tuomioistuimia koskeva asia kuuluu allekirjoittaneen apulaisoikeusasiamiehen käsiteltäväksi.

3.1

Sidonnaisuusselvityksiä koskevista normeista ja niiden tavoitteista

Perustuslaki

Sidonnaisuusselvityksestä säädettiin Suomessa ensimmäisen kerran valtioneuvoston jäseniä koskevassa hallitusmuodon 36 c §:ään vuonna 1995 otetussa säännöksessä (270/1995), joka sisälsi myös tiettyjä tehtäviä koskevan *sidonnaisuuskiellon*. Vastaava säännös on nykyisin perustuslain 63 §:ssä.

Esitöiden mukaan (HE 284/1994 ja PeVM 13/1994) pyrkimyksenä oli varmistaa kansalaisten poliittista järjestelmää kohtaan tunteman luottamuksen säilyminen ja samalla vahvistaa poliittisen järjestelmän yleistä hyväksyttävyyttä. Tavoitteen toteuttamisessa oli merkittävä osuus julkisuuden lisäämisellä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluivat mm. ministerin taloudellinen tilanne sekä luottamus- ja hallintotehtävät yrityksissä ja yhteisöissä. Käytännölle oli määrä jäädä sijaa sen määrittämisessä, mitkä sidonnaisuudet kunakin aikana ovat niin merkittäviä, että ne tulee sisällyttää ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Valtion virkamieslaki

Valtion virkamieslakiin (750/1994) lisättiin vuonna 1997 uusi 8 a § (19.6.1997/604), jonka mukaan eräisiin valtionhallinnon korkeimpiin virkoihin nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudesta sekä kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan ja *muista sidonnaisuuksistaan*, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa täytettävänä olevan viran tehtäviä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös mainituissa tiedoissa tapahtuneita muutoksia ja niissä havaittuja puutteita. Viranomaiselle annetut henkilön taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä.

Lakiuudistuksen tavoitteena oli valtionhallinnon avoimuuden lisääminen sekä kansalaisten luottamuksen turvaaminen hallinnon riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen (HE 236/1996). Sidonnaisuuksien ilmoittamisen katsottiin kuuluvan myös niihin hyvän hallinnon takeisiin, joista säädettiin tuolloin hallitusmuodon 16 §:ssä (HaVM 8/1997).

Esitöiden mukaan laissa tarkoitettuihin ylimpiin virkoihin nimitettävien ilmoittamisvelvollisuuden laajuus voi määräytyä asianomaisen viran tehtävien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Tärkeää on hallituksen esityksen mukaan, että ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat ne seikat, jotka objektiivisesti arvioiden voivat aiheuttaa ulkopuolisessa epäilyn puolueettomuuden vaarantumisesta virkatehtäviä ajatellen.

Laki tuomareiden nimittämisestä

Virkamieslain säännös ei koskenut tuomarinvirkoja. Tuomareille sidonnaisuuksia koskeva ilmoitusvelvollisuus säädettiin tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000), joka tuli voimaan 1.3.2000. Sidonnaisuuksien ilmoittamista pidettiin tuomioistuinten korostetun puolueettomuusvaatimuksen vuoksi tärkeänä (HE 109/1999 ja LaVM 1/2000). Lain 14 §:n mukaan vakinaiseen tuomarin virkaan nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava valtion virkamieslainsäädännössä tarkoitettu selvitys sidonnaisuuksistaan. Velvollisuus koskee myös tiedoissa tapahtuneita muutoksia ja niissä havaittuja puutteita. Lain 19 §:n mukaan vastaava ilmoitusvelvollisuus koskee myös määrääjäksi korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäseneksi nimitettäviä ja muuhun tuomarin virkasuhteeseen vähintään vuodeksi nimitettäviä. Viranomaiselle annetut henkilön taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä.

Tuomareiden nimittämislakia säädettäessä eduskunnan lakivaliokunta katsoi (LaVM 1/2000 s. 8), että säännöksellä on ennen kaikkea ennaltaehkäisevä merkitys. Se on myös omiaan muistuttamaan tuomareita tuomarikunnan noudattamasta hyvästä tavasta luopua tuomarin virkaan sopimattomista sidonnaisuuksista. Kun tuomari nimitetään määrääjäksi, on tilanteen mukaan harkittava, onko tarpeellista, että tuomari luopuu esimerkiksi elinkeinotoimintaan liittyvistä sidonnaisuuksistaan.

Lakivaliokunta lausui vielä seuraavasti:

"Erityisesti tuomareiden kohdalla on huomattava, että julkisuudessa on noussut esiin tuomarin jäsenyys ristiriitaista keskustelua herättävissä yhdistyksissä ja jäsenyyden mahdollisesti aiheuttamasta puolueettomuuden vaarantumisesta ja esteellisyydestä. Läpinäkyvyyden takaamiseksi valiokunta katsoo, että tuomareiden on ilmoitettava myös tällaisten yhdistysten jäsenyyksistä".

Laki eduskunnan oikeusasiamiehestä

Sidonnaisuuksille nykyisin annettavaa suurta merkitystä ilmentää sekin, että 1.4.2002 voimaan tullessa laissa eduskunnan oikeusasiamiehestä (197/2002) olennaisin uudistus aiempaan jotosääntöön verrattuna on sidonnaisuuksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden säätäminen myös oikeusasiamiehelle ja apulaisoikeusasiamiehille.

3.2

Tuomarin esteellisyydestä

Sidonnaisuusselvityksellä on välitön yhteys esteellisyysperusteisiin. Oikeudenkäymiskaaren 1.9.2001 voimaan tulleen 13 luvun (441/2001) 6 §:n 2 kohdan mukaan tuomari on esteellinen, jos tuomarilla on palvelussuhteen perusteella tai muuten asianomaiseen sellainen suhde, että se, erityisesti käsiteltävänä olevan asian laatu huomioon ottaen, antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa. Saman luvun 7 §:n 3 momentin mukaan tuomari on esteellinen myös, jos jokin muu sanotussa luvussa tarkoitettuun seikkaan rinnastettava seikka antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

Hallituksen esityksessä tuomarin esteellisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 78/2000 vp. s. 39) todetaan, että poliittinen tai uskonnollinen katsomus tai muu vastaava ideologia ei yleensä aiheuta esteellisyyttä. Mikäli tuomari on kuitenkin sitoutunut erityisen vahvasti tai julkisesti johonkin ryhmään ja asianosainen kuuluu samaan ryhmään tai edustaa yhtä vahvasti täysin vastakkaista ideologiaa, tuomarin puolueettomuus voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Epäily tuomarin puolueettomuudesta saattaa jossain tilanteessa syntyä myös silloin, kun tuomari ja asianosainen osallistuvat saman järjestön tai muun yhteisön toimintaan. Esityksen mukaan tuomarin puolueettomuus voi ulkopuolisen tai vastapuolen silmissä vaarantua, jos hän kuuluu asianosaisen kanssa yhteisöön, jolle on luonteenomaista yhteisön päämäärien velvoittavuus ja jäsenten keskinäinen lojaalisuus.

Eduskunnan lakivaliokunta puolestaan totesi sekä syyttäjälaitoksen uudistamista koskevassa mietinnössään (LaVM 20/1996) että mietinnössä hallituksen esityksestä tuomareiden nimittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (LaVM 1/2000) käsitelleensä tilannetta, jossa esteellisyys aiheutuu tuomarin kuulumisesta sellaiseen yhteisöön, jolle on tyypillistä jäsenten välinen voimakas lojaalisuus. Valiokunta katsoi, että tuomarin puolueettomuutta on näissä tilanteissa arvioitava ehdotetun 2 kohdan mukaan.

3.3

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimivallasta tässä asiassa

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet. Tuomioistuinten riippumattomuus luo edellytykset perustuslain 21 §:n perusoikeutena turvaamalle oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusedellytyksiin kuuluu tuomioistuimen puolueettomuus, jota tuomarin esteellisyyssäännökset ja tuomarin sidonnaisuusselvitystä koskevat säännökset suojaavat.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Näiden säännösten perusteella kannanotto tuomarin sidonnaisuusselvityksen sisältöön kuuluu oikeusasiamiehen toimivaltaan.

3.4

Arviointi ja johtopäätökset

Sidonnaisuusselvitysten yhtenä tarkoituksena on tuoda esiin sellaisia sidonnaisuuksia, jotka yksittäistapauksessa voivat muodostaa esteellisyyisperusteen. Tällaisten sidonnaisuuksien julkisuus on omiaan etukäteen estämään esteellisyyssitilanteiden syntymistä ja lisäämään luottamusta viranomais- ja tuomioistuintoiminnan puolueettomuuteen.

Toiseksi selvityksen avulla pyritään saamaan tietoa sellaisista sidonnaisuuksista, joista asianomaisen olisi kokonaan luovuttava viran hoidon ajaksi. Kaikkien sidonnaisuuksien haitallisia vaikutuksia ei näet voida riittävästi poistaa pelkästään esteellisyyssäännösten avulla tai sidonnaisuus voi olla sellainen, että asianomainen olisi esteellinen hoitamaan merkittävää osaa virkaan kuuluvista tehtävistä. Valtioneuvoston jäsenille onkin nimenomaisesti säädetty tietyt sidonnaisuuksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden lisäksi tietyt tehtäviä koskeva sidonnaisuuskielto.

Kolmanneksi virkamiehillä voi olla sidonnaisuuksia, jotka eivät kuulu kumpaankaan edellä mainittuun ryhmään, mutta joiden julkistamisella voi olla merkitystä valtionhallinnon tai tuomioistuintoiminnan avoimuuden ja niitä kohtaan tunnettavan yleisen luottamuksen vahvistamisen kannalta.

Käsitykseni mukaan jäsenyys esimerkiksi vapaamuurarijärjestössä ei ole sellainen sidonnaisuus, josta tuomarin virkaan nimitettävän tai nimitetyn olisi luovuttava, jollei asianomainen itse katso sitä aiheelliseksi. Sen sijaan jäsenyyden voidaan perustellusti katsoa kuuluvan edellä mainittuun potentiaalisen esteellisyyssperusteen muodostavien sidonnaisuuksien ryhmään.

Suomea sitovaan Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöön nojautuvassa meilläkin omaksutussa esteellisyyssajattelussa puolueettomuuden arvioinnin on katsottu tarkoittavan subjektiivista ja objektiivista puolueettomuutta. Subjektiivisessa puolueettomuudessa on kysymys siitä, että tuomarilla ei ole ennakkokäsitystä asiasta tai halua edistää toisen osapuolen etua tai aiheuttaa toiselle osapuolelle haittaa. Objektiivisessa puolueettomuudessa taas on kysymys siitä, onko ulkonaisten seikkojen nojalla perusteltua aihetta epäillä tuomarin puolueettomuuden vaarantuvan, vaikka näyttöä subjektiivisesta puolueellisuudesta ei olisikaan. Kysymys on siitä, miltä asiat näyttävät ulospäin, syntykö asianosaisille ja yleisölle vaikutelma tuomarin puolueettomuudesta.

Oikeusasiamies Lehtimaja on alussa mainitussa päätöksessään (EOA:n kertomus 1996 s. 84-85) katsonut, että vapaamuurarijärjestön toimintaan ja rituaaleihin liittyvä salaperäisyys sekä jäseniltä vaadittavat keskinäiset avunantovakuutukset ovat omiaan antamaan ulkopuoliselle sellaisen kuvan, että järjestön jäsenillä on poikkeuksellisen sitova velvollisuus pitää kaikessa vapaamuurariveljien puolta. Vaikka nämä piirteet ilmeisesti johtuvatkin vapaamuurarijärjestön syntytaustasta eivätkä vaadittavat avunantovakuutukset velvoita eivätkä ilmeisesti edes oikeuta suosimaan toista jäsentä lainvastaisesti, järjestöön kuulumaton ulkopuolinen voi oikeusasiamiehen mielestä ymmärrettävästi epäillä vapaamuurarien asettaman keskinäiset sitoumuksensa jopa lain edelle. Tähän vaikuttaa vapaamuurarijärjestöä kohtaan tunnettujen epäluulojen levinneisyys.

Jos oikeudenkäynnin asianosainen saa kuulla sekä vastapuolensa että tuomarin kuuluvan samaan vapaamuurarijärjestöön, hänellä voi oikeusasiamiehen mielestä olla perusteltu aihe epäillä oikeudenkäynnin puolueettomuutta. Tämä ei ole kannanotto siihen, onko tuomarin ja oikeudenkäynnin osapuolen vapaamuurariveljeys omiaan tosiasiallisesti vaikuttamaan oikeudenkäynnin puolueettomuuteen. Kysymys on tämän puolueettomuuden uskottavuudesta ja viime kädessä tuomioistuinlaitoksen nauttimasta luottamuksesta demokraattisessa yhteiskunnassa.

Vapaamuurari Reijo Ahtokarin väitöstutkimuksen "Salat ja valat. Vapaamuurarit suomalaisessa yhteiskunnassa ja julkisuudessa 1756-1996" (Helsinki 2000) mukaan monet vapaamuurariutta koskevat epäluulot ovat perusteettomia. Tutkimuksen valossa epäilylle tuomarin subjektiivisen, tosiasiallisen puolueettomuuden vaarantumisesta edellä mainitussa tilanteessa ei ainakaan yleisesti näyttäisi olevan aihetta.

Sen sijaan tuomarin objektiivisen puolueettomuuden arvioinnin kannalta oikeusasiamiehen esittämät näkökohdat ovat mielestäni keskeisiä ja myös uusien tuomarin esteellisyyttä koskevien säännösten valossa voin yhtyä siihen oikeusasiamiehen jo tuolloin esittämään käsitykseen, että tuomari on ainakin lähtökohtaisesti esteellinen käsittelemään asiaa, jossa hän ja jompikumpi oikeudenkäynnin vastapuolista kuuluu vapaamuurarijärjestöön. Viime kädessä esteellisyyden ratkaisee tuomioistuin kussakin yksittäistapauksessa ottaen esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 13 luvun 6 §:n 2 kohdan mukaisesti huomioon mm. käsiteltävänä olevan asian laadun.

Käsitykseni mukaan jäsenyys vapaamuurarijärjestössä tai muussa vastaavassa aatteellisessa yhdistyksessä on joka tapauksessa sellainen potentiaalinen esteellisyysperuste, jollaisen ilmi tulemiseen sidonnaisuuksia koskevalla ilmoitusvelvollisuudella juuri pyritään.

Sanotunlaisen sidonnaisuuden ilmoittaminen on omiaan hälventämään epäluuloja esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa asianosaisen vastapuoli on hänen tietensä vapaamuurari. Jos tuomarin mahdollinen jäsenyys on tällöin tarkistettavissa, tieto joko poistaa epäluulon tai mahdollistaa väitteen tuomarin esteellisyydestä ja sen avoimen käsittelyn heti oikeudenkäynnin alussa. Vaikka esteellisyyksikysymys ei sanotuin tavoin konkretisoituisikaan, ilmoitusvelvollisuus lisää yleistä luottamusta tuomitsemistoiminnan puolueettomuuteen tai, kuten lakivaliokunta on todennut, takaa "läpinäkyvyyden" tässä suhteessa.

Pyrin vielä arvioimaan, liittyykö asiaan sellaisia näkökohtia, jotka voisivat johtaa toisen suuntaiseen lopputulokseen tai jotka muutoin olisi otettava huomioon.

Perustuslain 13 §:n mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Tarkempia säännöksiä yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

Yhdistymisvapaus kuuluu myös tuomareille. Yhdistymisvapauden piiriin kuuluvan sidonnaisuuden lakiin perustuva pelkkä ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan mielestäni loukkaa sanottua perusoikeutta. Totean myös, että yhdistymisvapaus ei ole ainoa perusoikeus, jonka piiriin ilmoitusvelvollisuuden alainen sidonnaisuus voi kuulua. Esimerkiksi perusoikeutena olevan elinkeinovapauden piiriin kuuluvat sidonnaisuudet voivat olla paitsi ilmoitettavia, lisäksi sellaisia, että virkamiehen on niistä kokonaan luovuttava. Ministereillä ne voivat olla suoraan sidonnaisuuskiellon alaisia.

Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 2 kohdan mukaan henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista pidetään arkaluonteisina tietoina. Lain 12 §:n 5 kohdan mukaan tällaisia tietoja voidaan kuitenkin käsitellä muun ohella silloin, kun tietojen käsittelystä säädetään laissa. Jos puheena olevan kaltainen sidonnaisuus kuuluisi ensin mainitun lainkohdan alaisuuteen, tiedon käsittely olisi sidonnaisuusselvitystä koskevan lainsäädännön nojalla siis luvallista.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 32 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat, *jollei erikseen toisin säädetä*, muun ohella asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön poliittisesta vakaumuksesta tai tietoja henkilön yksityiselämän piirissä esittämistä mielipiteistä taikka tietoja henkilön elintavoista, *osallistumisesta yhdistystoimintaan* tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista.

Käsitykseni mukaan sidonnaisuusselvityksiä koskevat lainkohdat ovat sellaisia poikkeussäännöksiä, joiden nojalla muutoin salassa pidettävät tiedot ovat julkisia. Esimerkiksi henkilön taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat julkisuuslain mainitun pykälän 23 kohdan mukaan salassa pidettäviä, mutta ministereiden, oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten sidonnaisuusselvityksiin sisältyvät mainitut tiedot ovat julkisia. Oikeusministeriön selvityksen mukaan tuomareilla on varsin runsaasti luottamustehtäviä erilaisissa yhdistyksissä. Sidonnaisuusselvityksissä nämä tiedot ovat julkisia.

Kun sidonnaisuusselvityksen yhtenä tarkoituksena on potentiaalisten esteellisyysperusteiden esiin tuleminen, tietojen ilmoittamisella ei olisikaan tältä osin merkitystä, jos ne pidettäisiin salassa. Käsitykseni mukaan tuomareiden sidonnaisuusselvitykseen kuuluvista tiedoista ovat salassa

pidettäviä ainoastaan taloudellista asemaa koskevat tiedot, jotka sidonnaisuuksien ilmoittamista koskevassa tuomareiden nimittämisestä annetun lain 14 §:ssä on erikseen säädetty salassa pidettäviksi.

3.5

Lopputulos

Edellä lausutun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon eduskunnan lakivaliokunnan varsin selkeän kannanoton, jäsenyys vapaamuurarijärjestössä tai muussa vastaavassa aatteellisessa yhdistyksessä on mielestäni sellainen sidonnaisuus, josta tuomarin virkaan nimitettäväksi esitettävän tai virkaan nimitetyn olisi tehtävä lain mukainen ilmoitus ja joka on sidonnaisuusselvityksessä julkinen tieto.

Saatan käsitykseni ja sen edellä esitetyt perusteet oikeusministeriön tietoon. Oikeusministeriö ottanee ne huomioon oikeushallinnossa ja tiedotuksessaan tuomareille.

Lähetän jäljennöksen tästä kannanotostani tiedoksi myös Suomen V. ja O.M. Suurloosi -vapaamuurarijärjestölle.

Asia ei ainakaan tässä vaiheessa anna puoleltani aihetta muihin toimenpiteisiin.